

Op de foto hierboven vier kinderen van Jöntje van Zeeland, poserend voor hun geboortehuis 't Slötje in de Deel. Van links naar rechts: Friedje van Zeeland, 82 jaar, Ketrinen van Zeeland, 78 jaar, Jan de Willem van Zeeland, 72 jaar, en Driek van Zeeland, 67 jaar. De foto werd gemaakt in 1908 bij gelegenheid van het feit dat Driek, die in 1890 naar de Verenigde Staten was geëmigreerd, in zijn geboortedorp op vakantie kwam. Eén van de kinderen van Jöntje was in 1893 al overleden, dat was Johannes van Zeeland (geboren in 1827). Friedje van Zeeland, links op de foto, zou na het maken van deze foto nog 16 jaar leven en bereikte een leeftijd van 99 jaar en een aantal maanden. Hij is van jongsaf op het Slötje blijven wonen. Ook Ketrinen, getrouwd met Peerke van Eerd, bleven op het Slötje wonen. De kinderen van Friedje hebben het boerenbedrijf op het Slötje voortgezet. Het gezin Van Eerd-Van Zeeland bleef kinderloos. Jan de Willem, de derde van links op de foto, was op het moment dat deze foto gemaakt werd wethouder van Gemert. Hij had twee zonen en een dochter, en boerde op de boerderij de Vogelzang aan de Lodderdijk, op de plaats waar nu het zwembad in Gemert staat. Zoals hiervoor al geschreven was Driek van Zeeland geëmigreerd naar de Ver. Staten. Hij overleed er in 1921. Zijn nakomelingschap heeft nog altijd contact met de in Gemert gebleven tak van de familie. Johannes van Zeeland die op deze foto ontbreekt, was na zijn huwelijk naar Bakel getrokken, zijn kinderen kwamen echter terug in Gemert en beboerden en ontgonnen er in het begin van deze eeuw het Zwarte Water in de Mortelse Peel.

DE LOTGEVALLEN VAN EEN GEMERTSE GENERAAL

door Ad Otten

Ruim honderdvijftig jaar was 't al bewaard. Zorgvuldig opgeborgen in 'n trummelke. Het was 'n soort van diploma. "Congé Absolu" stond er op in 't Frans. Uit de tekst kon men opmaken dat het was uitgereikt aan 'n zekere Van Zeeland, Adrien, op 5 May 1814 in Toulon (aan de Middellandse Zee).

Adrianus van Zeeland is mijn betovergrootvader en het trummelke met het diploma is van vader op zoon gegaan. Omme Jac heeft het van z'n vader gekregen, van Jōpkas, en die had 't van Jan de Willem en Jan de Willem had 't weer van zijn vader, van Jōntjes. M'n opa heette dan ook Jup van Jan-de-Willem-Jōntjes. Bij d'n burgerlijke stand heette Jōntje voluit Adrianus van Zeeland maar in Gemert zei iedereen altijd Jōntje. En Jōntje die ha vrūgger nog bij Napoleon gediend, wist ook iedereen. Jao, Jōntje zou 't bij Napoleonne zelfs heel wijd hebben geskupt. Iemand in de familie meende zelfs dat Jōntje 't tot generaal had gebracht. En dan kon je bij 'n dergelijk verhaal wel je schouders ophalen of er zo wat meewarig mee lachen, maar dan kreeg je te horen dat er pepierre van waren: 'n diploma in 'n trummelke !

Al heel lang geleden wilde ik dan dē trummelke zien maar 't was kwijt. Of eigenlijk niet kwijt, maar bij omme Jac in Venlo ergens op zolder vlak onder de pannen; en toen die daar 'n kinderkamer had bijgemaakt op zolder was er 'n wandje getimmerd en omme Jac had 't trummelke daarachter laten staan. Als de kinderen groot waren dan zou 't wel weer boven water komen werd me beloofd.

Ik was nogal nieuwsgierig geworden naar wat die verre voorouder van mij allemaal beleefd moest hebben en in afwachting van 't trummelke met 't "generaalsdiploma" ging ik alvast op zoek naar gegevens over Jōntje van Zeeland. Maar over Jōntjes

was nooit iets geschreven en niemand had 'm gekend. Ons moeder was door al dat ojtvrage van mij intussen ook nieuwsgierig geworre. Zij heette per slot van rekening Van Zeeland en op haar manier was ze altijd al grúts geweest op d'r familie. "De Ve Zeelántjes zén van haojz aajt héél goej boerre", zei ze wel 'ns. En onze vadder hé ons wel 'ns verteld, dat Júpke en Anna - de vader en moeder van ons moeder - in 't begin már aorig keeke toe ie daar ging vrijen want hij was "ginnem boewr már 'ne zoon van 'ne waever die 'n winkelke wás begonne".

Intussen fietste ons moeder al d'r neven en nichten af om verhalen, om foto's en om bidprentjes en zo kwamen we toch nog heel wat te weten over Jòntjes.

Toen Jòntje uit Frankrijk was teruggekomen was ie getrouwd en op 't Slòtje gaan wonen in de Deel. Het Slòtje was toen nog helemaal met grachten eromheen en ook op landkaarten werd 't toen nog aangegeven als 'n kastilleke. "Het Huis Lankveld" heette het officieel naar de vroegere bewoners, de Jonkers Van Lanckvelt.

"Verdomme", dacht ik toen, "zou 't dan toch waar zijn van Jòntjes dèttie 't bij Napoleonne zo wijd ha geskupt?"

Ik zag 't al voor me - precies zoals ze dat in geschiedenisboekjes plachten voor te spiegelen - hoe de eenvoudige boere-zoon, Adriaan van Zeeland, met roem en eer overladen als generaal in zijn geboortedorp terugkeerde van de met bloed doordrenkte slagvelden van Europa.

Hij trouwde er met Petronella die had gehoord van de vreselijke tocht naar Rusland, de overtocht over de Berezina, maar vast vertrouwend op de terugkeer van haar Jòntje was blijven wachten. En niet tevergeefs. Jòntje kwam terug en met z'n Petronella betrok hij in z'n geboorteplaats een stil en afgelegen kastilleke om er nog lang en gelukkig te leven.....

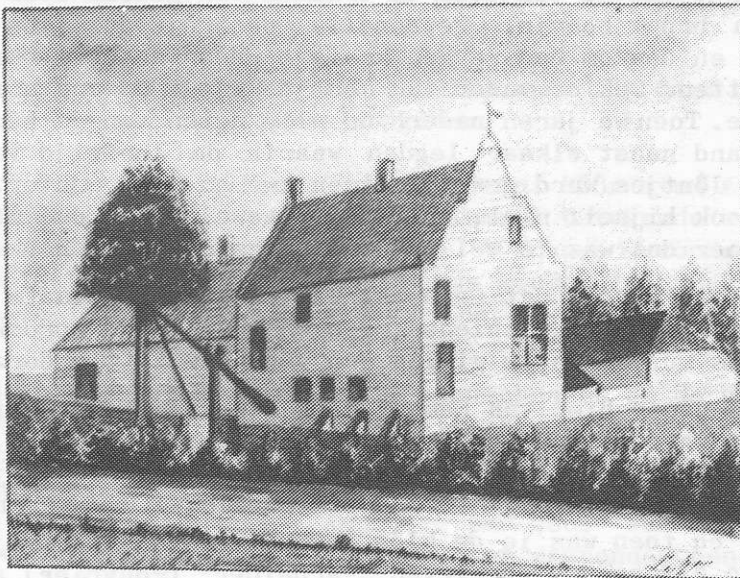
Zo ongeveer zou 't geweest moeten zijn. Maar de vraag bleef hoe de wederwaardigheden van Jòntjes hebben kunnen ontsnappen aan de speurzinn van historici die bij voorkeur met dit soort verhalen leuren? (Och, dat moet natuurlijk de bescheidenheid van Jòntjes geweest zijn, want ook dat past in de levensgeschiedenis van 'n werkelijk groot man.....)

Onze vadder woonde vroeger in 't Kruiseind in de burt van 't Slòtje en hij wist nog dat er 'nen boewr woonde die Van Zeeland heette. Op 't Slòtje zelf, binnen de grachten, dór was onze vadder nojt gewist want dór blaften aalt hoont! Wel

was ie op 't Slötje aan de appelen geweest en hij wist nog dat die Van Zeeland zönnen aorigen boewr was: "toenwaj kléén waare, ginge ons Anna en ik dôr an d'appel terwejl d'n boewr onder d'n bôm lach te slaope!"

Jao már", zîn ons moeder toen - want van 'ne Van Zeeland mochte zomár iejt nie zegge - "dan moete 'r baj vertélle, dè dè baj Frietjes waar, 'nen ômmen van onze vâdder en dè die toen 99 jaor wás!"

Friedje van Zeeland was d'n oudste zoon van Jöntjes en ons moeder is toen naar Frieda Slits gefietst, 'n kleindochter van Friedjes en Frieda had nog 'n tekening van 't Slötje uit d'n tijd van Jöntjes. "Asteblieft!"

"Toen Frietje (heuren oopa) was gôn traowe, toen was 'r veul ân 't Slötje verandert", vertelde Frieda, vûr twae hondert gulden ha oopa de skûjr van ze vâdder gekaocht en mî stae van 't aaw haojs han ze an die skûjr toen 'n vûrhaojs gebaowt, en van 't aaw Slötje was toen ajgelek al nie veul mîr ôvver."

Het trummelke was nog altijd niet boven water maar over Jöntjes kwamen we steeds meer te weten. Ons moeder was naar 't gemeentehuis geweest naar de afdeling Bevolking waar ze de overlidens- en de trouwboeken bewaarden. Aan 'ne paoter die

ROYALE

Approuvé par nous
Roi des Français
Louis XVIII

absolu

entra, avoit donné Congé
n.º 291 du Contrôle annuel de la
Canton de Penet département
99 centimètres, visage ovale, front roux
cheveux brun et sourcils châtain signalé

Le Commissaire provisoire du Département de la marine
des appartenances aux pays indépendans de la France.

W. S. May 1814.

Les Membres du Conseil d'administration
du 23. Equipage de Flottille
Dauvignon Garagnon

← - Jao, daor stig't, 'General' -

23e EQUIPAGE de Flottille

MARINE

Conge

NOUS soussignés certifions à tous ceux qu'il app
 en nomme *Guillaume* *admy app. m*
 Compagnie du 23e Equipage de *Flottille*
 de *St. du May*, âge de *27* ans, taille d'un
 yeux *gris*, nez *petit*, bouche *propre*
 au registre-matricule du Corps sous le n^o *932*.

Le présent a été délivré en vertu de la Décret de S.
 qui prescrit de *Remettre dans leurs foyers tous les*

Fait à Coule

par nous

Commissaire aux Soudes

Chas. J.

kos dan wel niet lezen en schrijven maar ze was wel 'n dochter van de rijksten boer van heel Gimmert, van Jan de Willem van Lijssel. En die had 'n hfl dfl boerderijen in Gimmert en ðk 't Slötje. De vrouw van Jöntjes was daor zelfs geborre. Eén van de zeun van Jöntjes wier genümt nar z'n schoonvadder en dè was Jan de Willem van Zeeland, d'n oopa van ons moeder die later in Gemert wethouder is geworre. En Jan de Willem die kos natürlek wel schrijven. Hij had zelfs een heel mooie hand van schrijven. Dat kan iedereen zien op de bewaard gebleven presentielijsten van de gemeenteraad. En Jan de Willem heeft jaren en jaren achtereen in de raad gezeten en toen ie 'r heel lang in gezeten had, toen ie ajgelek aawt en versleten waar en toen z'n haant begos te bibbere toen werd ie dan wethouder (alsof 't zo moes - en zo gig't dik nog!).

En toen.....

toen kwam dan eindelijk 't trummelke van bij ðmme Jac weer voor d'n dag met 't generaalsdiploma.

Eén van de neven uit Venlo had opgebeld. "Dör ston toch iets van 'General' boven, mar wat 't allemaal betekende wisten ze ook niet. Het was geschreven en in 't Frans. Ze zouden 't nog 'n kennis laten lezen die goed Frans kende, 'n Marokkaan, en ze zouden 'n kopie opsturen over de post", zo vertelde ons moeder.

Toen dien envelop kwam en ik 'm openscheurde en de kopie dur aajt viet, toen stonnen waj d'r allemðl umhîn.

"Ja, daor stig't, 'General'", zei iemand over m'ne schouder. En inderdaad rechtsboven dur stôn 't.

Achter 'n gedrukte tekst "Approuvé par nous" was met de hand geschreven General Prefet Maritime met daaronder een onleesbare handtekening.

We hebben er 't woordenboek Frans-Nederlands bij gehaald en kwamen uiteindelijk tot de conclusie dat 't generaalsdiploma van Jöntjes de goedkeuring heeft gehad van 'n Algemeen Hoofd van 'n Marinebasis.

Jöntje van Zeeland had voor z'n nummer gediend bij de Marine op de bekende Franse vlootbasis Toulon aan de Middellandse Zee. En 't is misschien wel z'n geluk geweest dat ie bij de Marine was ingedeeld, want daardoor heeft ie de tocht naar Rusland bijvoorbeeld niet mee hoeven te maken. En zo hê Jöntje z'ne Fransen dienst overleefd en kos ie 'r zelfs 'n "Ge-

daor ook in z'ne stamboom was gedoken, had ze verteld van Jōntjes dien nog bij Napoleon had gediend. "Dan zou ik maar niet verder zoeken", had die paoter gezegd, "want dat is net als bij de NSB!" En toen was ons moeder 'n kléén bietje tēēj gewōrre op die paoter. Ons moeder moet toen die paoter 'ns goewt de wōrrent hēbbe gezīt. Van Jan de Willem van Zeeland heuren opa en de zoon van Jōntjes, die was toch mār wethouder gewīst in Gimmert! "Kie! En Jōntje zelf, die wōnde op 't Slōtje en dē was 'n kastīlleke, en Jōntje hag't baj Napoleon hēél wijd geskupt!" Misschien hē ons moeder d'r toen wel alles uitgeflapt van dēttie noch generaal was gewīst. De paoter zō in ieder geval toen niks mār hebben gezīt. En ons moeder brocht 'n kopie mee naar huis van de huwelijksacte van Jōntje van Zeeland. Jōntje was toen ie traowde wīr gewoon boer stōn er en z'n brōjt boerin. Petronella, de brōjt dus, kos niet schrijven en daarom had ze een kruisje onder de huwelijksacte moeten zetten. Cok de vader van Jōntjes was trouwens 'nen ongeletterde. Toen we jaren naderhand alle acten van de burgerlijken stand naast elkaar legden waarin de leeftijid van de vader van Jōntjes werd genoemd, toen kwamen we er achter, dat niemand, ook hijzelf niet, ooit heeft geweten hoe oud of dat ie was. Boer dat was ie wel en Jōntje was dus 'nen boerezoon.

Zo zoetjesaan vond ik dat Generaal Van Zeeland 'n plaats verdiende in zowel de geschiedenisboeken als in de sprookjesboeken. Ons moeder en ik gingen dus verder met 't onderzoek!

In 't gemeentearchief van Gemert bleken de lijsten van ingeschrevenen voor de loting van militaire dienst te zijn bewaard. En jawel hoor, Jōntje van Zeeland stond erin. Hij was van lichting 1809 en hij had er zich ingeloot. Hij had nr.17 getrokken en toen was ie de klōs gewīst. Bij de inschrijving had Jōntje als beroep opgegeven 'arbeider' (=ouvrier) alsof ie gedacht heeft dat ie bij die Fransen, die 't maar steeds hadden over Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap, zich niet te groot moest voordoen. Jōntje was trouwens niet groot - net zo min als Napoleon zelf - één meter en achtenvijftig centimeter werd voor 'm opgeschreven.

Maar arbeider of niet, in 1811 moes Jōntje met nog drie Gimmerse (twee boeren en 'ne wever) die 'r zich ingeloot hadden naar Frankrijk. Over de bliksemcarrière van Jōntjes bij z'nen bās in Frankrijk dōr ōvver konden we niks vingen. En we hebben toen mar van alles uitgezōdcht over de kinderen van Jōntjes en over de komaf van z'n vrouw Petronella. Jōntjes vrouw

neraalsdiploma" aan overhouden. Twee dagen nadat ze z'nen bās Napoleon Bonaparte hadden afgeleverd op 't eiland Elba, toen hebben ze Jōntjes z'n Congé Absolu gegeven. Op d'n achterkant van 't zo goed bewaarde document uit het trummelke van òmme Jac, is nog van alles aangetekend over de terugreis van Jōntjes. Op 4 mei 1814 had ie in Toulon z'n laatste soldij gekregen (21 Livres), en voor de eerste etappe op de lange weg naar huis, van Toulon naar Avignon kreeg hij nog 5 franken en wat centen. Op 16 juni 1814, na 6 weken marcheren dwars door Frankrijk, arriveerde hij in Maubeuge aan de Belgische grens. En na overnachtingen in Brussel, Mechelen en Antwerpen heeft Jōntje er nog ìnne keer goewd de pas in gezet. Op d'n twintigsten juni 1814, 's avonds heel laot, was ie wír thuis. Petronella had 'm nog gezien en die was toen hēél blēëj gewíst net as Jōntje zēēlef en hāj hā toen gezit dettie nooit mír ewēch zō gōn.

Lātter is toen Jōntje mī Petronellas getraowd en op 't Slōtje gōn wonen. Toen hebben ze Frietjes gekregen en Petronella hag't nar d're zin baj Jōntjes en toen han ze nog meer joong gekrīgge: 'nen Hannes, 'n Ketrien, 'ne Jan de Willem en 'nen Driek en toen was 't zat gewíst.

Heel veul jaore lātter, toen ze allemōl groot waare, en toen de heel femilie Van Zeeland op zōnne lange winteraovent bijeen zaat rond 't open vūr in d'n herd van 't Slōtje en toen 't aawt geworre Jōntje nog 'ns vertēēld ha van Napoleon en van z'nen diensttijd ān de 'Mediterranēe' toen is ie opgestōn en hettie mī 'n plechtig gebaor 't trummelke mī z'n "Congé Absolu" ān z'ne zoon gegívve mī de worde: "Goewt bewaore jonge, 't is nōch fa Napoleon!"

